

Tłumaczenie:

2. I szemrali, całe zgromadzenie synów Izraela przeciwko Mojżeszowi i przeciwko Aaronowi na pustyni. 3. I powiedzieli do nich synowie Izraela: Obyśmy umarli z ręki JHWH w ziemi Egiptu, kiedy siedzieliśmy przy garnku mięsa i kiedy jedliśmy chleb do syta. Albowiem wyprowadziliście nas na tę pustynię, aby uśmiercić całe to zgromadzenie głodem.

11. I mówił JHWH do Mojżesza tymi słowami: 12. Słyszałem szemrania synów Izraela. Powiedz im: pod wieczór będziecie jedli mięso, a rano nasycicie się chlebem i poznacie, że ja JHWH jestem Bogiem waszym. 13. I stało się wieczorem, że nadleciały przepiórki i pokryły obóz, a rano była warstwa rosy wokół obozu. 14. I podniosła się warstwa rosy, a oto na powierzchni pustyni drobny pył trzeszczący, drobny pył jak szron na ziemi. 15. I zobaczyli synowie Izraela i mówili jeden do drugiego: co (*man*) to? - ponieważ nie wiedzieli co (*ma*) to. I powiedział Mojżesz do nich: to chleb, który dał JHWH wam do jedzenia. 16. Oto słowo, które nakazał JHWH: zbierajcie z tego każdy według tego, co je, omer na głowę według liczby osób waszych, każdy dla tych, którzy w namiocie jego, zbierajcie.

17. I uczynili tak synowie Izraela i zbierali: (jedni) dużo, a (drudzy) mało. 18. I odmierzyli po omerze, nie miał w nadmiarze ten, który więcej (zebrał), a (temu co zebrał) mniej, nie brakowało – każdy według tego, ile je, zebrał.

Komentarz

Wersetety przeznaczone do kazania na niniejszą niedzielę pochodzą z większej perykopy obejmującej cały rozdział 16. Rozdział ten nie jest jednolity z punktu widzenia krytyki literackiej – znajdują się w nim liczne napięcia wskazujące na złożoną historię powstawania. Przyjmuje się, że w większej części mamy do czynienia z dokumentem kapłańskim (1–3.6–7.9–17.18b–26.32–35a), fragmentami jahwistycznymi (4abα.5.29–31.35b), a także wersetami pochodzącymi od redakcji łączącej J z P (np. w. 5 i 27-28). Ze względu na swoją treść rozdział może być podzielony na dwie podstawowe części: 1-21, która opowiada o nakarmieniu ludu przepiórkami i manną i 22-36, która to posiada wiele różnorodnych elementów treściowych (22-26 wypowiedź o Szabacie; 27-30 nieposłuszeństwo i pareneza dotycząca Szabatu, 31-34 nazwanie pokarmu manną; polecenie pozostawienia omeru manny na pamiątkę; 35 czas spożywania manny; 35 definicja omeru). Część pierwszą (w. 1-21) podzielić można na dwie mniejsze części: 1-12 narzekanie ludu, zapowiedź nakarmienia Izraela i ukazanie się chwały JHWH; 13-21 realizacja obietnicy - nakarmienie ludu przepiórkami i manną).

Rozdział ten jak i pozostałe w części 2 Mż 15,22-18,27 przedstawia prowadzenie Izraela przez

pustynię od Egiptu, aż po górę Synaj, na której nadana została Izraelowi Tora. W tym czasie lud szemrał, skarżył się na swój los, na kłopoty typowe dla życia na pustyni, a Bóg zaspokajał jego potrzeby. Podobnie w przypadku tekstu kazalnego.

W wersecie 2 znajduje się wypowiedź o narzekaniu ludu przeciw Mojżeszowi i Aaronowi, werset następny zaś przytacza wypowiedź ludu. Jest to życzenie śmierci i wspomnienie Egiptu, przy czym mało prawdopodobne jest, aby przymusowi robotnicy ucztowali przy kotłach pełnych mięsa. Niemniej jednak pod względem żywieniowym sytuacja przedstawiała się lepiej niż na pustyni. Odpowiedzią na realną potrzebę ludu będzie natychmiastowa odpowiedź JHWH, polegająca na zaspokojeniu głodu poprzez obdarowanie mięsem i chlebem. Werset 12 (ale też wcześniej w. 6) posiada tzw. formułę rozpoznania Boga. Nie tylko chodzi o zaspokojenie potrzeb, o ratunek dla ludu, ale także o to, aby ten rozpoznał, że to JHWH jest Bogiem, że wędrówka nie jest przypadkowa, ale że lud jest faktycznie ratowany i prowadzony przez Boga. Przepiórki i manna nie są rzeczami całkowicie niezwykłymi na Synaju. Ptaki te podczas przelotów nad półwyspem często lądują na ziemi, by odpocząć i znajdują się w takim stanie, że nie jest trudno złapać je nawet gołymi rękoma. Manna jest to wydzielina z liści jednego z gatunków tamaryszku, który rośnie na Synaju. Wydzielina ta zastyga po kontakcie z powietrzem, a przez mieszkańców półwyspu nazywana jest man, czyli tak, jak w biblijnej hebrajszczyźnie. Wybawienie od głodu i zaspokojenie potrzeby jedzenia jest w naszej perykopie postrzegane jako Boże działanie, będące zaskoczeniem dla Izraelitów. Werset 15 podaje etymologię nazwy manny. Otóż hebrajskie słowo na określenie manny (*man*) pochodzić ma od słowa „co” (hebr. *ma*), które wypowiadali zdziwieni Izraelici. Werset 16 zawiera polecenie zebrania manny w takiej ilości, jaka potrzebna jest do zaspokojenia potrzeb głodu – po omer na głowę. Według wersetu 36 omer będący jedną dziesiątą efy wynosił około 3,5 kilograma. Bóg zaspokajał potrzeby na bieżąco w ten sposób, że nikt nie był głodny, ale nikt nie miał nadmiaru. Jest to przygotowanie do późniejszej wypowiedzi o Szabacie, podczas którego nie było manny, zaś dzień wcześniej można było zebrać ją w podwójnej ilości. W ten sposób Izrael zapoznawany jest z Szabatem, mimo że przykazanie dotyczące przestrzegania Szabatu nie zostało jeszcze nadane. Dla P Szabat jest święty, a wynika to z porządku stworzenia (1 Mż 2,3).

Jednostka pokazuje Bożą nieustającą pomoc i zaopatrywanie przez niego potrzeb swojego ludu. Jednocześnie spełnienie potrzeb życiowych, umożliwienie życia, ma prowadzić do wiary, do przekonania, że lud prowadzony jest przez JHWH i do posłuszeństwa.

System pojawiania się manny wskazuje i podkreśla rolę Szabatu. Jednostka pokazuje, że zarówno chciwość jak i nieposłuszeństwo zostały w skompromitowane – nie można było ani zebrać na zapas ani zebrać czegokolwiek w Szabat. Fragment zwraca uwagę na wagę posłuszeństwa Bogu i aspektu religijnego w życiu jednostek i społeczności.

We fragmencie widać także czym jest wspólnota prowadzona przez JHWH. Jest to wspólnota, w

której każdy ma zapewnione potrzeby życiowe, w której panuje zasada sprawiedliwości i solidarności.

Andrzej P. Kluczyński